

Kuulemistilaisuus 25.9.2024: Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain muutos

Hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin yhteinen lausuma

Hyvinvointialueet mukaan lukien Helsingin kaupunki kiittävät mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain muutokseen. Tämän lausuman tarkoituksena on tuoda esiin hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin yhteinen näkemys esitetystä lakimuutoksesta. Lisäksi alueet ottavat halutessaan itsenäisesti kantaa kirjallisen lausumismenettelyn kautta.

Valvontalain muutoksia koskevan esityksen tarkoituksena on tilapäisesti mahdollistaa se, että sosiaali- ja terveydenhuollon itsenäiset ammatinharjoittajat ja muut heihin rinnastettavat palveluntuottajat voivat aloittaa toiminnan välittömästi jätettyään rekisteröintiä koskevan hakemuksen. Lisäksi tarkoituksena on siirtää julkisten palveluntuottajien rekisteröimisvelvoitteen täytäntöönpano vuoteen 2027.

Hyvinvointialueet mukaan lukien Helsingin kaupunki näkevät esitetyt toimenpiteet tarpeellisiksi.

Soteri-rekisterin merkittävä ruuhkautuminen vuoden 2024 alusta voimaan tulleen lakimuutoksen myötä on johtanut siihen, että viiveet rekisteröintihakemuksen jättämisestä päätöksen saamiseen ovat voineet venyä kohtuuttomiksi, jopa kuuteen kuukauteen. Nykyinen tilanne on kestämaton hyvinvointialueiden henkilöstön ja palvelujen saatavuuden sekä palveluhankintojen kustannusvaikuttavuuden ja joustavuuden näkökulmasta.

Esitetyn tilapäisen lakimuutoksen myötä palveluntuottajat voisivat aloittaa toimintansa välittömästi hakemuksen jättämisen jälkeen. Hyvinvointialueet näkevät, että tämä muutos edesauttaa palvelujen saatavuutta. Hyvinvointialueet nostavat esiin, että rekisteröintihakemuksen jättämisen lisäksi lakimuutosta tulee soveltaa myös muutosilmoituksen jättämiseen. Itsenäisten ammatinharjoittajien ja heihin rinnastettavien palveluntuottajien lisäksi tulisi selvittää mahdollisuutta ulottaa sama oikeus aloittaa toiminta hakemuksen jättämisen jälkeen myös yrityksiin.

Hyvinvointialueiden talouden tasapainottamistarpeet huomioiden on myös ehdottoman tärkeää, että kilpailutuksiin ja palvelujen tuottamiseen pystyvät osallistumaan kaikki potentiaaliset palveluntuottajat. Uusien palveluntuottajien nopeampi pääsy markkinoille voi lisätä markkinoiden joustavuutta ja kilpailua. Tällä hetkellä hakemusruuhkan vuoksi tavoiteltua suppeampi palveluntarjoajien verkosto kaventaa hyvinvointialueiden mahdollisuuksia valita paras palveluntuottaja. Lisäksi uudenlaisten toimintamallien (esimerkiksi ammatinharjoittajamalli) käyttöönotto voi viivästyä.

Hyvinvointialueet katsovat, että säännöstä ei tulisi soveltaa sellaiseen palveluntuottajaan, jonka toimialaan kuuluu palvelujen antaminen alaikäiselle, ikääntyneelle tai vammaiselle (vammainen osalta säätely voimaan vuoden 2025 alusta). Heidän osaltaan tulisi edelleen tehdä rikostaustan tarkastaminen (laki rikostaustan selvittämisestä 504/2002) rekisteröintipäätöksen yhteydessä.

Valvontalain muutosesitys sisältää myös julkisten palveluntuottajien rekisteröimisvelvoitteen siirtämisen alkavaksi vasta vuoden 2027 alusta. Esitetty muutos antaa hyvinvointialueille lisää aikaa organisoida rekisteröintiin vaadittava rakenne sekä mukauttaa omavalvontaa ja seuranta rekisteröinnin edellyttämälle tasolle. Hyvinvointialueet näkevät, että muutos voi pitkällä aikajänteellä tukea palvelujen laatua ja turvallisuutta. Soveltamisohjeiden tulee kuitenkin olla saatavilla ennakkoon jo vuoden 2025 aikana, jotta muutokseen voidaan varautua.

Esitetyn lakimuutoksen toimeenpanon lisäksi hyvinvointialueet näkevät, että ruuhkan purkamiseksi on osoitettava tarpeenmukaiset resurssit hakemusten käsittelyyn ja ICT-ratkaisujen kehittämiseen, jotta rekisteröinnit voidaan viiveettä käsitellä koko maassa. Hyvinvointialueiden tulee saada rekisteröintihakemuksen sisältö käyttöönsä vaivattomasti, mikä tukee järjestäjän toteuttamaa valvontaa heti alusta alkaen.

Lisäksi hyvinvointialueet nostavat esille, että rekisteröintisäätelyä tulee tarkastella kokonaisuutena hyvinvointialueiden talouden tasapainottamisen ja normien keventämisen näkökulmasta. Esimerkiksi yksittäisten palvelupisteiden rekisteröinnin tarvetta ja rekisteröinnissä kerättävien tietojen yksityiskohtaisuuden tasoa tulisi arvioida kriittisesti. Yksityiskohtaisten tietojen kerääminen kaikista palveluntuottajista voi lisätä yhteiskunnalliseen turvallisuuteen liittyvää riskiä, mikäli muun muassa kaikki Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteverkostot ja pelastussuunnitelmat ovat saatavilla yhdestä paikasta. Näihin tekijöihin vedoten hyvinvointialueiden näkemys on, että rekisteröinnissä tulisi edellyttää vain välttämättömiä tietoja.